

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра біології та методики її викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри біології та
методики її викладання

Наталія Казанішена
«29» серпня 2022 року

**ПРОГРАМА
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
за освітньо-науковою програмою «Біологія»
спеціальності 091 Біологія
галузі знань 09 Біологія
мова навчання українська

2022-2023 навчальний рік

Розробники програми: Любінська Л.Г. – доктор біологічних наук, доцент,
професор кафедри біології та методики її викладання

Затверджено на засіданні кафедри біології та методики її викладання
Протокол № 9 від 29 серпня 2022 року

Завідувач кафедри
біології та методики її викладання

Н. В. Казанішена

Схвалено радою з науково-методичної роботи
і забезпечення якості вищої освіти
природничо-економічного факультету

Протокол № 8 від 30 серпня 2022 року

Голова ради з науково-методичної роботи
і забезпечення якості вищої освіти
природничо-економічного факультету

Н. В. Казанішена

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення
освітньо-наукової програми

Л. Г. Любінська

ВСТУП

Практична підготовка здобувачів вищої освіти Університету – обов'язковий компонент освітньо-наукових програм підготовки фахівців – спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, набуття і вдосконалення фахових компетентностей; можливість їх працевлаштування на українському та міжнародному ринках праці.

Мета практики – оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними технологіями, формами організації та інструментами праці в галузі їх майбутньої професії, формування та розвиток у них професійних умінь та навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Вид практики, її тривалість, обсяг і терміни проведення визначає освітньо-наукова програма підготовки фахівців, що відображається відповідно в навчальних планах, робочих навчальних планах і графіках освітнього процесу.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом проходження ними практики у структурних підрозділах Університету, що забезпечують виконання програми практики.

Науково-педагогічна практика аспірантів є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки в аспірантурі. Програма практики розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261, Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, затвердженого вченою радою Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка від 28 лютого 2019 р., протокол № 2.

Практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним з етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (далі - аспірант) до науково-педагогічної діяльності, який має за мету апробувати у практичній діяльності сформовані компетентності та визначити пріоритети їх подальшого розвитку.

Науково-педагогічна практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є компонентом фахової підготовки до науково-педагогічної діяльності та є видом практичної діяльності аспірантів, що передбачає участь в організації та здійсненні викладацької діяльності у ЗВО, організацію навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, а також науково-дослідну роботу.

1. ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРАНТІВ ТА КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ

Обов'язки факультетського керівника та методиста з практики:

- ✓ здійснює керівництво та контроль за проходженням практики аспіранта;

- ✓ забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики;
- ✓ визначає дисципліни, навчальні групи для проведення практики;
- ✓ надає методичну допомогу в плануванні та організації викладацької діяльності аспіранта;
- ✓ контролює діяльність аспіранта, відвідує заняття та інші види роботи аспіранта;
- ✓ готує відгук про проходження практики.

Обов'язки практиканта:

- ✓ дотримується вимог Статуту та правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, виконує розпорядження адміністрації та керівників практики;
- ✓ перед початком практики зобов'язаний пройти інструктаж з техніки безпеки та охорони праці на відповідній кафедрі;
- ✓ ознайомитися з концептуальними засадами організації педагогічної діяльності у ЗВО;
- ✓ ознайомитися з робочими програмами, змістом навчальних курсів (за фахом);
- ✓ освоїти планування структури, розроблення методики й здійснення підготовки до проведення лекційних, семінарських, практичних, лабораторних занять;
- ✓ оволодіти написанням конспектів лекцій, планів семінарських, практичних чи лабораторних занять;
- ✓ здійснювати моніторинг, аналіз та підготовку навчально-методичного забезпечення з дисциплін у вищій школі;
- ✓ відвідувати й аналізувати навчальні заняття викладачів закладу вищої освіти;
- ✓ проаналізувати проведені колегами та самостійно організовані навчальні заняття;
- ✓ якісно виконує усі види робіт, передбачених програмою педагогічної практики;
- ✓ налагоджувати контакти й організовувати педагогічну взаємодію зі здобувачами вищої освіти;
- ✓ організовувати самостійну роботу здобувачів вищої освіти;
- ✓ впроваджувати в освітній процес інноваційні освітні технології;
- ✓ виробити індивідуальний стиль організації педагогічної взаємодії та навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти;
- ✓ проаналізувати педагогічні ситуації та самостійне прийняття рішень щодо вирішення проблем.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Метою науково-педагогічної практики аспірантів є набуття та вдосконалення практичних компетентностей, що визначають здатність до ефективної навчально-методичної та наукової роботи: вивчення основ наукової і

навчально-методичної роботи у закладах вищої освіти, набуття професійних навичок та вмінь здійснення самостійної науково-педагогічної діяльності.

Завдання науково-педагогічної практики полягають у:

- безпосередньому ознайомленні зі змістом, формами та методами організації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з вивчення дисциплін за відповідною фаховою спрямованістю;
- володінні практичними основами організації та здійснення навчально-методичної, наукової роботи, формуванні потреби в особистісному, професійному саморозвитку;
- формуванні особистісних, професійно спрямованих якостей викладача вищої школи, що визначають практичну готовність до ефективної організації навчальних занять (лекцій, практичних, лабораторних занять, різних форм індивідуальної, самостійної роботи та ін.), а також виховної діяльності здобувачів вищої освіти на особистісно орієнтованій, компетентнісній основі;
- розвитку компетентностей у сфері аналітико-діагностичної та прогностичної діяльності, пов'язаної зі здатністю до аналізу та самооцінки результатів своєї практичної діяльності, визначення на їх основі перспектив подальшого особистісного, професійного саморозвитку, підвищення наукового потенціалу.

У процесі проходження практики аспіранти повинні вдосконалити знаннєвий компонент практико орієнтованих компетентностей, *опанувати і знати:*

- організацію освітнього і виховного процесу в закладі вищої освіти;
- зміст та методику викладацької діяльності в організації освітньої діяльності здобувачів вищої освіти;
- загальну методику та інноваційні, компетентнісно орієнтовані технології підготовки і проведення занять, організації самостійної та індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти;
- основи навчально-методичної діяльності в закладах вищої освіти та інноваційні засади її модернізації.

Принципи організації науково-педагогічної практики в закладах вищої освіти. Під час практики аспіранти повинні оволодіти компетентностями, що визначають здатність до:

- структурування та перетворення наукових знань у навчальний матеріал;
- відбору та структурування навчального матеріалу з дотриманням науково обґрунтованих підходів з використанням результатів наукових досліджень відповідної галузі, у тому числі і власних;
- систематизації навчальних і виховних завдань;
- організації навчально-виховної діяльності на особистісно орієнтованій основі, орієнтуючись на реалізацію визначеного блоку ключових компетентностей здобувачів вищої освіти як майбутніх фахівців;
- науково обґрунтованого використання методів і засобів інтерактивного навчання, форм та методів контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, комплексної діагностики та об'єктивного оцінювання рівня сформованості їх знань, умінь, компетентностей загалом;

- розробки робочих програм з фахових навчальних дисциплін, навчально-методичного забезпечення, що програмує логіку та алгоритми вивчення навчальної дисципліни, забезпечуючи їх адекватним змістово-технологічним супроводом, можливістю здобувачу вищої освіти проектувати власну траєкторію професійного й особистісного саморозвитку;

- забезпечення цілеспрямованості, структурованості, цілісності, особистісної орієнтованості всіх видів організації навчально-виховних робіт здобувачів вищої освіти, аналізу за базовими критеріями якості, наукової обґрунтованості освітньої діяльності, визначення структурних елементів лекційного, семінарського заняття відповідно до мети;

- формування пакету навчально-методичних матеріалів за результатами практики, які систематизують набутий упродовж цього періоду досвід у комплексі цінних надбань і проблем, що знижували ефективність професійної діяльності та мають стати предметом подальших досліджень, цілеспрямованої роботи над собою.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. Організаційні основи науково-педагогічної практики

Бази науково-педагогічної практики. Базою для проведення практики є кафедра біології та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Базами проведення практики можуть бути інші заклади вищої освіти, які відповідають вимогам програми практики, та при умові укладання договору із базою практики.

Обсяг науково-педагогічної практики

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітньо-наукова програма, спеціальність	Доктор філософії галузь знань 09 Біологія спеціальність 091 Біологія	Доктор філософії галузь знань 09 Біологія спеціальність 091 Біологія
Рік навчання	третій	третій
Семестр проведення	б	б
нормативна/вибіркова	нормативна	нормативна
Кількість кредитів ЄКТС	6 кредитів ЄКТС	6 кредитів ЄКТС
Загальний обсяг годин	180 год.	180 год.

Засоби діагностики результатів навчання: диференційований залік.

Терміни проходження практики та її програма визначаються в індивідуальному плані аспіранта, затверджуються науковим керівником, завідувачем кафедри, до якої прикріплений аспірант.

Перед початком науково-педагогічної практики проводиться настановча конференція, під час якої до відома аспірантів доводяться мета й завдання практики, пояснюється її зміст, розглядається порядок проходження, правила поведінки, особливості обліку та оцінювання тощо. Обов'язковим елементом настановчої конференції є інструктаж з техніки безпеки під час проходження педагогічної практики у ЗВО.

Практиканти виконують свою діяльність згідно із Статутом ЗВО, дотримуються Правил внутрішнього розпорядку, виконують розпорядження адміністрації та керівника практики.

Впродовж науково-педагогічної практики аспіранти виконують наступні **види робіт**.

Аспірант самостійно розробляє план проходження практики і затверджує його у керівника (додаток А). Працює з викладачами, визначає тематику лекцій і практичних (лабораторних) занять, які він надалі буде проводити. План-конспект даних занять надає для затвердження керівнику практики.

Аспірант самостійно здійснює вивчення наукової та психолого-педагогічної літератури, знайомство з методиками підготовки і проведення лекцій і практичних (лабораторних) занять, семінарів, консультацій, заліків, іспитів, курсового і дипломного проектування; освоєння інноваційних освітніх технологій; знайомство з існуючими комп'ютерними навчальними програмами, можливостями технічних засобів навчання і т.д. Як спостерігач аспірант відвідує заняття викладачів і проводить їх аналіз.

У відповідності з напрямом аспірант самостійно проводить:

- лекції (4 год.), практичні (лабораторні) заняття (6 год.);
- демонстрацію розроблених мультимедійних засобів;
- презентацію виготовлених наочних посібників.

Практикант самостійно аналізує результати заняття, яке він проводив, оформляє їх в письмовому вигляді.

Кожен аспірант виконує **індивідуальне завдання**, яке передбачає наступні види діяльності:

1. Розробка тестів, контрольних питань, ККР.
2. Розробка схем, картосхем, виготовлення матеріалів для стендів.
3. Розробка презентацій.
4. Розробка методичних матеріалів.
5. Написання наукових тез (статті).
6. Виготовлення наочності.
7. Збір і виготовлення гербарних зразків, колекцій.
8. Виготовлення флораріумів тощо.

З метою виконання **науково-дослідної частини** практики в процесі її проходження виконуються такі роботи:

- опрацювання результатів наукового дослідження;
- підготовка матеріалів для наукової статті або тез для конференції;
- участь у роботі наукової конференції (вебінару, круглого столу, наукового семінару тощо).

Під час практики проводиться сумісна робота практиканта з науково-педагогічними працівниками кафедри з вирішення поточних навчально-методичних питань, знайомство з інноваційними освітніми технологіями та їх впровадження в освітній процес.

Під час практики аспіранти систематично ведуть щоденники, в яких у довільній формі записують зміст проведеної роботи, результати спостереження за навчально-виховним процесом в ЗВО, власною педагогічною діяльністю, особисті враження від науково-педагогічної практики, побажання щодо її проведення і вдосконалення. Щоденник є основою для написання звіту про пройдену практику.

Після завершення науково-педагогічної практики аспірант має вчасно оформити та здати на перевірку керівнику практики звітну документацію, яка має бути оформлена та засвідчена підписами і печатками згідно із вимог.

Звітна документація. Після завершення періоду, відведеного на проходження педагогічної практики, аспірантам надається декілька днів на завершення оформлення звітної документації, яку вони мають у належному стані здати на кафедру. Формою звітності є:

1) письмовий звіт, який підписує аспірант, а також підписує та оцінює керівник від бази практики;

2) щоденник практики є частиною звіту та основним документом, що відображає поточну діяльність аспіранта, етапи виконання завдань;

3) конспекти 2 лекцій (з презентаціями), 3 практичних (лабораторних) занять (з додатковими матеріалами);

4) звіт щодо виконання індивідуального завдання аспіранта;

5) план-конспект виховного заходу (години куратора) з академічною групою (з підписом та оцінкою куратора академічної групи за національною шкалою оцінювання).

б) відгук керівника практики.

Звітна документація перевіряється керівником практики. Якщо за результатами перевірки виявлено її відповідність вимогам програми, звіт рекомендується до захисту перед комісією. У випадку виявлення невиконаних робіт, невідповідності вимогам університету, звітна документація направляється на доопрацювання аспіранту. За результатами перевірки звітної документації керівник практики визначає оцінку, з якою звітна документація рекомендується до захисту перед комісією. Оцінка керівника практики носить рекомендаційний характер і не є обов'язковою оцінкою захисту для комісії.

Захист науково-педагогічної практики відбувається в терміни, встановлені графіком освітнього процесу і проводиться після перевірки та позитивної оцінки звітної документації керівником практики, зазвичай через декілька днів після її завершення. Захист проходить на кафедрі перед комісією, яка створюється за розпорядженням завідувача кафедри і складається з викладачів (не менше двох) відповідної кафедри.

Під час захисту аспіранти звітують про виконану роботу, обговорюють та аналізують результати, визначають недоліки, проблеми, які виникали під час

роботи у закладі вищої освіти, висловлюють пропозиції та побажання щодо покращання організації практики.

До захисту повинна бути представлена вся звітна документація. Після успішного захисту *звіт* та *щоденник практики* зберігаються, а додатки повертають здобувачеві вищої освіти для подальшого використання.

Науково-педагогічна діяльність аспіранта оцінюється комплексно, з урахуванням всієї сукупності характеристик, що відображають готовність до самостійного виконання функцій викладача ЗВО (ступінь відповідальності і самостійності; якість науково-дослідної, педагогічної і методичної роботи; рівень виконання завдань практики, якість оформлення звітної документації).

3.2. Вимоги до знань та вмінь аспірантів

Відповідно до освітньо-професійної програми аспіранти за період проходження науково-педагогічної практики у ЗВО мають оволодіти відповідними компетент-ностями та програмними результатами навчання.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати комплексні завдання в галузі біології у процесі проведення дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення і інтегруються у світовий науковий простір через публікації.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 02. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 03. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК 04. Здатність мотивувати людей та рухатися вперед.

ЗК 05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 06. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність планувати і здійснювати комплексні оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у біології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у наукових виданнях з біології та суміжних галузей.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, розуміти англійські наукові тексти за напрямом досліджень.

СК03. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.

СК05. Здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі біології, оцінювати та забезпечувати якість досліджень, які проводять.

СК06. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в біології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти.

СК07. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

СК08. Здатність сформувати системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Мати концептуальні та методологічні знання з біології і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

ПРН 02. Вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми біології державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у наукових виданнях.

ПРН 03. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати аналізу джерел літератури, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень, експерименту) і математичного та/або комп'ютерного моделювання.

ПРН 04. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у біології та дотичних міждисциплінарних напрямках.

ПРН 05. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з біології та дотичних міждисциплінарних напрямків з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

ПРН 06. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

ПРН 07. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати важливі теоретичні та практичні проблеми біології з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

ПРН 08. Глибоко розуміти загальні принципи та методи біологічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері біології та у викладацькій практиці.

4. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Захист практики відбувається впродовж 10 днів після її завершення. За цей період керівники практики зобов'язані детально ознайомитись із

представленими документами та оцінити як звітну документацію, так і всі інші види робіт, які виконували аспіранти під час науково-педагогічної практики.

Поточний контроль діяльності практикантів здійснюється керівниками практики впродовж проходження аспірантами науково-педагогічної практики шляхом аналізу та оцінки їх систематичної роботи в ЗВО, залікових навчальних занять, виховних заходів відразу після їх проведення.

Оцінка виховної роботи проводиться за її результативністю, вмінням використовувати різні форми, методи, прийоми, за здатністю співпрацювати з викладачами, студентами та проявляти творчість. Оцінює цю роботу куратор та керівник практики. Для оцінки науково-педагогічної практики керівниками практики аналізується звітна документація.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення та захисту науково-педагогічної практики шляхом цілісного оцінювання систематичної педагогічної діяльності студентів протягом усього періоду практики.

Підсумкова оцінка за науково-педагогічну практику формується на підставі оцінювання всіх видів робіт, передбачених змістом та завданнями практики, що визначені у її програмі. Зокрема, оцінюється рівень теоретичної підготовки та оволодіння педагогічними вміннями і навичками, якість проведення залікових та пробних занять, виховних заходів, виконання індивідуальної науково-дослідної роботи, виготовлення та використання унаочень, дидактичних розробок, використання комп'ютерних технологій, а також якість оформлення документації та час її подання, участь у захисті результатів науково-педагогічної практики.

Науково-педагогічна практика завершується диференційованим заліком та оцінюється за 100-бальною системою, за шкалою ECTS та національною шкалою (табл. 1, 2, 3).

Таблиця 1

Орієнтовний розподіл балів за різні види роботи практиканта

Повнота виконання завдань практики (звіт)	Індивідуальне завдання	Ведення звітної документації (щоденник)	Захист практики	Рейтингова оцінка
40 балів	20 балів	20 балів	20 балів	100 балів

Таблиця 2

Критерії підсумкового оцінювання науково-педагогічної практики

Вимоги оцінювання	Оцінка
Програма практики виконана у повному обсязі. Зміст і оформлення звіту відповідають вимогам. Характеристика аспіранта від керівника позитивна.	90-100 балів «відмінно»

Відповіді на запитання під час захисту практики повні та кваліфіковані.	
Наявні зауваження щодо змісту та оформлення звітної документації. Характеристика аспіранта від керівника позитивна.	75-89 балів «добре»
Звіт не відповідає вимогам до оформлення. Наявні помилки при відповіді на запитання членів комісії. Характеристика аспіранта від керівника позитивна, але з окремими зауваженнями	60-74 балів «задовільно»
Завдання практики не виконані у повному обсязі. Оформлення звіту не відповідає вимогам. Відповіді на запитання членів комісії зі значними помилками та неточностями.	менше 60 балів «незадовільно»

Таблиця 3

Підсумкове оцінювання педагогічної практики

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
34 і менше	F		

При невиконанні програми практики або отриманні незадовільної оцінки під час захисту практики, аспірант направляється для повторного проходження практики у вільний від навчання час. У випадку немотивованого невиконання аспірантом програми практики або одержання незадовільної оцінки за практику кафедра та деканат порушують питання перед ректором університету щодо його відраховання як такого, що має академічну заборгованість.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри, а загальні підсумки практики оголошуються на засіданні Ради факультету.

Зміст та завдання практики, терміни їх проходження при потребі (наприклад, при карантинних обмеженнях) можуть обговорюватись на засіданнях кафедри та коригуватись.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гладуш В.А., Лисенко Г.І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Дніпропетровськ, 2014. 417 с. Режим доступу: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
2. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О., Матукова Г.І. Методика викладання у вищій школі. Київ : КНТ., 2014. 261 с. <http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/>
3. Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університету імені Івана Огієнка (зі змінами). Ресурс доступу: <https://kadru.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu.pdf>
4. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). Ресурс доступу: https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQS1SDVIV04waWZvbW5xVnM2Mmd5Y1FLdi1rUC0w/view?resourcekey=0-tYSPd5dBX2-ZMCs1ShozJA
5. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Ресурс доступу: <https://pedahohika.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/polozhennia-pro-provedennia-praktyky-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-stupenia-doktora-filosofii-kamianets-podilskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-ivana-ohiiienka.pdf>
6. Ортинський В. Педагогіка вищої школи : підручник. – Львів : Вид-во Львівської політехніки. 2017. 498 с. Режим доступу: https://library.udpu.edu.ua/library_files/6383_01.pdf
7. Тарасова С.М., Космачова А.М., Міхеєва Г.М. Методика навчання біології : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 354 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. - 2-ге вид., допов. - Київ : Академвидав, 2010. - 456 с

Зразок плану проходження практики аспіранта

№ з/п	Вид діяльності	Тиждень практики
1.	Участь в настановчій конференції	1
2.	Ознайомлення з інструкцією з ОП і ТБ	1
3.	Планування проходження практики	1
4.	Робота з керівником практики	1-4
5.	Ознайомлення з літературними джерелами	1-3
6.	Відвідування лекцій та практичних занять викладачів	1
7.	Підготовка лекцій (тексту, презентацій)	2-3
8.	Підготовка практичних (лабораторних) занять (тексту, презентацій, додаткових матеріалів)	2-3
9.	Проведення лекцій	2-4
10.	Проведення практичних (лабораторних) занять	2-4
11.	Розробка тестів, практичних завдань	2-4
12.	Ознайомлення з освітніми програмами, навчальними та робочими планами, навчально-методичними комплексами та іншою документацією, матеріальною базою	1-2
13.	Індивідуальна робота зі здобувачами вищої освіти	2-4
14.	Опрацювання результатів наукових досліджень, робота над дисертацією	1-4
15.	Підготовка публікації за результатами наукових досліджень	2-4
16.	Підготовка і проведення виховного заходу зі здобувачами вищої освіти	3-4
17.	Участь в конференції	3
18.	Оформлення документації практики	4
19.	Участь у засіданні кафедри	4
20.	Захист практики, участь у підсумковій конференції	4